

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 15.12.2005
KOM(2005) 654 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET**

om bekämpning av hiv/aids i Europeiska unionen och angränsande länder 2006-2009

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

om bekämpning av hiv/aids i Europeiska unionen och angränsande länder 2006-2009

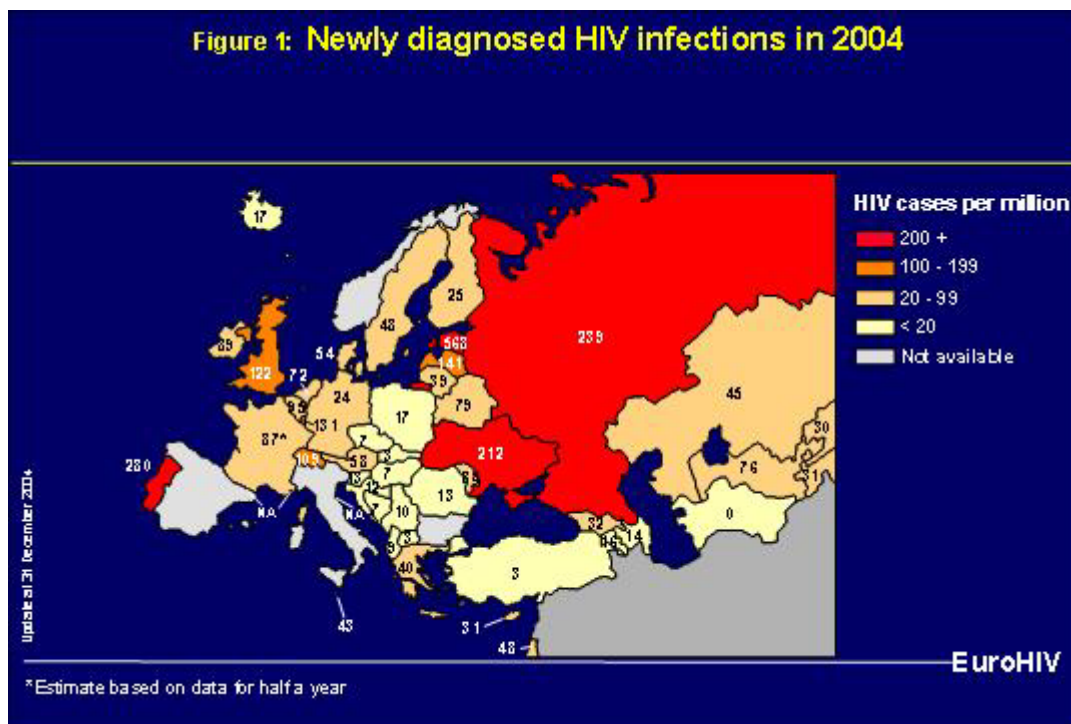
1. INLEDNING

Detta meddelande bygger på de principer och prioriterade områden som anges i kommissionens arbetsdokument "*Coordinated and integrated approach to combat HIV/AIDS within the European Union and in its neighbourhood*" och innehåller riktlinjerna för insatserna fram till slutet av 2009. En mer ingående handlingsplan för det nuvarande stadiet återfinns i bilaga 2. Många av insatserna måste genomföras tillsammans med partner och kräver en nära medverkan av andra berörda aktörer i medlemsstaterna. Dokumentet är en sammanställning av tillgängliga EU-insatser och EU-instrument, som har en uppgift att fylla i kampen mot hiv/aids. När det gäller externa åtgärder, överensstämmer detta meddelande med EU:s allmänna politik och bidrar till genomförandet av denⁱ.

Hiv/aids-strategierna är nära förbundna med en förstärkning av övergripande europeiska värderingar när det gäller mänsklig säkerhet och skyddet av mänskliga rättigheter, inklusive sexuella och reproduktiva rättigheter, minoriteters rättigheter och grundläggande rättigheter för invandrare, flyktingar och fördrivna personer.

De övergripande mål för detta dokument som anges i de tematiska kapitlen (kapitel 2-6) återspeglar de åtaganden som gjordes vid FN:s generalförsamlings särskilda möte om hiv/aidsⁱⁱ, samt i Dublin- och Vilniusdeklarationernaⁱⁱⁱ. I kapitel 7 undersöks möjligheterna att stödja genomförandet av hiv/aids-insatserna i Ryssland och det område som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken^{iv}. I det sista kapitlet (kapitel 8) finns en översikt över framtida åtaganden för alla partner och en beskrivning av hur framstegen kan följas upp.

Läget när det gäller hiv/aidsepidemin i Europa och i Medelhavsområdet visas i figur 1. Mer ingående upplysningar om hur epidemin utvecklas finner man på www.eurohiv.org.

Kommissionen ser allvarligt på den minskade inriktningen på förebyggande åtgärder, som ligger till grund för alla andra insatser inom den samlade strategin i kampen mot hiv/aids. Om man inte satsar kraftfullt på primära förebyggande åtgärder, såsom utbildning, kondom användning och införandet av skademinskande åtgärder (som till exempel utbyte av nålar och sprutor), kan man inte uppnå de andra målen (såsom att förhindra överföring av smitta från mor till barn och allmän tillgång till behandling). Andra verksamhetsområden som behöver förstärkning är frågor som gäller mänskliga rättigheter, övervakning och åtgärder som inriktas på särskilt utsatta grupper^v.

Att få fram ledarskap och göra påtryckningar på politisk nivå är det främsta mervärdet av EU:s insatser mot hiv/aids. Kommissionen kommer att fortsätta att ha hiv/aids och närbesläktade frågor på sin övergripande politiska dagordning och kämpa mot utstötning och diskriminering samt främja allmän tillgång till förebyggande åtgärder, antiretroviral behandling och skademinskande åtgärder för sprutnarkomaner. Samordning, stöd till utvecklingen av en gemensam kunskapsbas, tillhandahållande av gemensamma verktyg för beslutsfattande och ytterligare medel till nationella insatser och forsknings- och utvecklingsprogram är andra områden där gemensamma insatser på EU- och Europainivå kan ge ett mervärde åt det arbete som utförs på annat håll.

2. DET CIVILA SAMHÄLLETS DELTAGANDE

Målet är att öka det civila samhällets deltagande när det gäller alla aspekter på hur epidemin ska bemötas, som till exempel utarbetande av politiska insatser, genomförande, övervakning och utvärdering.

*****

Alltsedan Dublin har kommissionen engagerat det civila samhällets^{vi} organisationer i *HIV/AIDS Think Tank*, som nu har inrättat ett forum för hiv/aids och det civila

samhället, som hade sitt första möte i september 2005. Det rör sig om en informell arbetsgrupp som har till syfte att underlätta för de icke-statliga organisationerna, inklusive företrädare för personer som drabbats av hiv/aids, att delta i utarbetandet av politiska insatser och deras genomförande samt i utbytet av information. I forumet ingår 30 organisationer från hela Europa, verksamma inom olika områden.

Åtgärd

Kommissionen kommer att aktivt engagera det civila samhället, särskilt personer som drabbats av hiv/aids, i utarbetandet av politiska insatser, genomförande och övervakning. Kommissionen uppmanar regionala och nationella myndigheter att stärka de icke-statliga organisationernas och de samhällsbaserade organisationernas^{vii} bärkraft och deras engagemang i utarbetandet av politiska insatser, genomförande och övervakning både inom EU och i andra europeiska länder.

Partnerskap med den privata sektorn

För många företag har hiv/aids redan fått konsekvenser för konkurrenskraften. För andra är riskerna påtagliga, oavsett om förekomsten av hiv/aids är hög eller låg. Enligt en studie utförd av *World Economic Forum*^{viii} under 2004, trodde 10 % av företagsledarna i Västeuropa att hiv/aids kommer att få konsekvenser för deras företag, jämfört med 19 % i Östeuropa.

Kommissionen har ingått partnerskap med *Alliance for Microbicide Development* och *Global HIV Vaccine Enterprise* och har börjat samarbeta med *Global Business Coalition*, läkemedelsindustrin och andra stödjande företag för att kartlägga på vilka områden de kan samarbeta i kampen mot hiv/aids.

Åtgärd

Kommissionen uppmanar europeiska företag, genom samarbetsorganisation för EU-ländernas arbetsgivareföreningar^{lix} och industriförbund (UNICE) och på andra sätt, att öka sina insatser mot epidemin och spela sin roll genom att införa den här strategin.

3. ÖVERVAKNING

Målet är att

- *förbättra och harmonisera övervakningssystemen för att spåra och övervaka epidemin, riskbeteende och utsatthet när det gäller hiv/aids,*
- *bidra till att få fram uppgifter om förekomst och utbredning och information om andra sexuellt överförbara infektioner, hepatit C, hepatit B och tuberkulos, särskilt bland de som löper högst risk och är mest utsatta, och*
- *stödja övervakningen av HIV-testningen.*

*****

Övervakningen av hiv/aids i Europa samordnas för närvarande av *EuroHIV*^x övervakningsnätverk, som samfinansieras av Europeiska kommissionen genom

folkhälsoprogrammet^{xi}. År 2008 kommer europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar^{xii} att ta över ansvaret för nätverket. Eftersom en av centrumets uppgifter är att handha övervakningsnätverken på ett integrerat sätt, kommer man att undersöka överlappningar och synergier mellan övervakningen av hiv/aids och andra sexuellt överförbara infektioner (STI) och hepatit B (HBV) och hepatit C (HCV).

Rapporteringen av hiv-fall har blivit det viktigaste instrumentet för övervakningen av epidemin i Europa. Det är därför av avgörande betydelse att man får in uppgifter från alla europeiska länder, vilket för närvarande inte är fallet. För att få fram bättre strategier och fler riktade åtgärder behövs det bättre information om riskbeteenden och åtgärder såsom användandet av kondom och utbyte av nålar och sprutor. I länder där hiv inte är så vanligt, bör övervakningen organiseras så att man på ett tidigt stadium kan upptäcka om hiv håller på att göra sitt inträde i de befolkningsgrupper som löper störst risk. För att man ska kunna planera framtida behandlingar och insatser, är det viktigt att antalet nyupptäckta hiv-fall per år är känt. För närvarande är de flesta fall som rapporteras som nyupptäckta i själva verket infektioner som de drabbade ådragit sig för många år sedan.

Övervakningen av hur hiv-viruset svarar på antiretrovirala läkemedel bör utvecklas och bli en integrerad del av hiv-insatserna på nationell nivå och EU-nivå.

Åtgärd

Kommissionen kommer att främja övervakningen som en viktig grund för alla strategier och politiska insatser som görs i kampen mot hiv/aids.

Kommissionen kommer genom befintliga strukturer^{xiii} att stödja insamling och analys av uppgifter och, för detta ändamål, använda sig av EU:s befintliga, finansiella instrument.

Medlemsstaterna bör se till att resurser finns tillgängliga [mänskliga, finansiella, tekniska] och att de används, och för detta också överväga användningen av EU:s finansiella instrument.

Kommissionen kommer i nära samarbete med europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar, medlemsstaterna, angränsande länder och andra partner att

- verka för en fullständig geografisk täckning när det gäller rapporteringen av hiv-fall,
- göra en ny bedömning av målen för aids-övervakningen och föra in rapporteringen i ett integrerat övervakningssystem,
- utarbeta ett standardiserat tillvägagångssätt för lämpliga indikatorer för förebyggande åtgärder,
- göra beräkningar av antalet hiv-fall i Europa,
- verka för en utökad övervakning^{xiv} i högriskgrupper, och
- verka för införandet av praktiska lösningar på hinder som rör sekretess.

4. FÖREBYGGANDET AV NYA HIV-FALL

Målet är att

- *verka för införandet av allmänna och riktade hiv-förebyggande åtgärder,*
- *se till att alla medborgare har tillgång till information, utbildning och tjänster för att minska utsattheten när det gäller hiv/aids,*
- *utöka tillgången till förebyggande åtgärder, behandling av narkotikaberoende och skademinskande åtgärder för sprutnarkomaner,*
- *se till att invandrargrupperns särskilda behov tillgodoses så att de får samma tillgång som andra till information och förebyggande åtgärder, behandling, vård och stöd, och*
- *stödja uppföljning och utvärdering av förebyggande metoder.*

*****

Eftersom det inte finns något vaccin eller någon behandling som botar, förblir förebyggande åtgärder hörnstenen i kampen mot hiv/aids. Ett utökat genomförande av primära förebyggande åtgärder, utbildning, främjande av kondomanvändning, införandet av skademinskande åtgärder och tillgång till rådgivning och testning är av yttersta vikt om man ska kunna uppnå de mål som satts upp på andra områden. Det finns belägg från många europeiska länder att spridningen av hiv/aids kan stoppas eller minskas genom beprövade, evidensbaserade metoder.

Med hiv-epidemiologin i EU och angränsande länder som grund finns det ett behov av intensifierade, förebyggande åtgärder som riktar sig både till allmänheten och till särskilda grupper såsom ungdomar, kvinnor, sprutnarkomaner, homosexuella och bisexuella män, prostituerade, intagna i fängelser och invandrargrupper.

Det uppskattas att man genom heltäckande åtgärder för hiv-förebyggande kan undvika 63 % av de totalt 45 miljoner nya fall som beräknas för perioden mellan 2002 och 2010^{xv}.

Antalet personer som lever med hiv/aids blir allt fler för varje år, men de förebyggande åtgärderna blir inte fler i samma takt. Enligt beräkningar gjorda av FN^{xvi}, finns det för närvarande i hela världen 13 miljoner narkomaner som regelbundet tar sprutor, och enbart i Ryssland finns det 1,5 miljoner^{xvii} - mer än 11 % av det totala antalet i hela världen. Enligt nya rapporter^{xviii} har 7,6 % av sprutnarkomanerna i Östeuropa tillgång till skademinskande program.

Förebyggande åtgärder är nära förbundna med behandling, eftersom ökad tillgång till antiretroviral behandling förstärker de hiv-förebyggande åtgärderna genom frivillig rådgivning och testning. Detta bidrar i sin tur till att man får en minskning av den stigmatisering och diskriminering som fortfarande är ett hinder för framsteg. En annat bekymmer är effektivitet och kvalitet inom de befintliga, förebyggande programmen, som fortfarande kännetecknas av dålig utvärdering och övervakning.

Att förhindra att smitta överförs från mor till barn kommer att förbli en av de prioriterade insatser som Vilnius-konferensen^{xix} enades om och kommissionen har därför rådfrågat berörda aktörer och experter för att kunna kartlägga på vilka områden det behövs insatser på EU-nivå.

Åtgärd

Kommissionen kommer att främja genomförandet av heltäckande, förebyggande program och deras strävanden att nå de mest utsatta befolkningsgrupperna.

Kommissionen kommer att prioritera arbetet kring reproduktiv och sexuell hälsa och utvecklingen av strategier för säker sex och för att komma till rätta med ett ökat riskbeteende bland ungdomar, vilket ska ske inom ramen för folkhälsoprogrammet.

Kommissionen kommer att utarbeta en lägesrapport om överföring av smitta från mor till barn i Europa. Behovet av framtida åtgärder kommer att bedömas med denna som grund.

4.1 Minskning av negativa hälsoeffekter som sammanhänger med narkotikaberoende

Rådet antog i december 2004 EU:s strategi mot narkotika (2005-2012) och i juni 2005 EU:s handlingsplan mot narkotika^{xx} (2005-2008) för genomförandet av strategin. Förebyggande av hiv/aids är en central fråga i handlingsplanen, som bygger på integrerade, heltäckande program som ska genomföras på nationell och regional nivå.

EU:s narkotikapolitik ska genomföras på liknande sätt som hiv/aids-politiken. Synergier kan man finna till exempel på forskningsområdet, där handlingsplanen mot narkotika bygger på forskning om effektivt förebyggande av hiv/aids och forskning om kartläggning av skyddsfaktorer i länder där antalet fall av hiv/aids bland narkomaner är lågt.

Kommissionen kommer att utarbeta en lägesrapport om genomförandet av *rådets rekommendation om förebyggande och minskning av negativa hälsoeffekter orsakade av narkotikaberoende* från 2003^{xxi}. Behovet av framtida åtgärder kommer att bedömas med denna rapport som grund.

Åtgärd

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att förbättra sina skademinskande åtgärder och tillgången till dem för att förebygga hälsorisker beroende på narkotikabruk och narkotikarelaterade dödsfall.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att se till att substitutionsbehandling finns att tillgå för alla som begär det.

4.2 Utbildning

Förebyggandet av hiv/aids och andra sexuellt överförbara infektioner (STI) är bara möjligt om kunskaper kompletteras med förändringar i beteendemönstret. Det är därför

av yttersta vikt att även skolor och andra utbildningsmiljöer genom sina utbildningsprogram i livskunskap och hälsa engageras i förebyggandet av hiv/aids. Skolor och andra utbildningsmiljöer kan även bidra till att minska den stigmatisering och diskriminering som fortfarande omger hiv/aids.

Åtgärd

Kommissionen kommer att främja utarbetandet av skräddarsydda utbildningsprogram för personal inom hälso- och sjukvård och andra som arbetar med personer som lever med hiv/aids och med befolkningsgrupper som är särskilt utsatta när det gäller hiv/aids (bland annat sprutnarkomaner och invandrargrupper).

Kommissionen kommer att verka för införandet av kunskapsbaserade metoder för att främja beteendeförändringar bland ungdomar i skolor och liknande miljöer genom utbyte av information och bästa praxis och utarbetande av utbildningsmoduler.

5. FRIVILLIG RÅDGIVNING OCH TESTNING, BEHANDLING, VÅRD OCH STÖD

Målet är att

- *minska stigmatisering och diskriminering av personer som lever med hiv/aids i Europa,*
- *stödja tillhandahållandet av och tillgången till effektiv och opartisk behandling och vård till överkomligt pris, inklusive säker antiretroviral behandling, och*
- *stödja främjandet av social integrering och integrering på arbetsmarknaden av personer som lever med hiv/aids.*

*****

Lättillgängliga tjänster till överkomligt pris och bra behandlingsresultat minskar stigmatiseringen och det sociala utanförskapet och leder till ett mer ansvarsfullt sexuellt beteende som i sin tur minskar spridningen av hiv.

Det föreligger ett behov av en samlad uppsättning hälso- och sjukvårdstjänster som kan erbjuda behandling och vård av god kvalitet. Frivillig rådgivning och testning (*Voluntary counselling and testing, VCT*) ligger till grund för alla tjänster, eftersom det gör det möjligt med tidig diagnos och behandling av hiv-infektionen. De här tjänsterna bör också riktas till personer som lever med hiv/aids (*People Living With HIV/AIDS, PLWHA*), samtidigt som de har andra infektioner såsom hepatit B, hepatit C eller tuberkulos. Terapi med substitutionsbehandling för sprutnarkomaner (*IDU*) är ett viktigt inslag i tjänsterna och leder till effektiv behandling och vård.

Personerna som lever med hiv/aids måste själva spela en aktiv roll (behandlingsberedskap). De tjänster som erbjuds ska vara stöttande, erbjuda delaktighet och självbestämmande, så att personerna får mer kontroll över sina liv. Sociala tjänster ska så långt det är möjligt integreras i hälso- och sjukvårdstjänsterna och ge stöd till särskilt utsatta grupper.

Högaktiv antiretroviral behandling (s.k. *HAART*) ger personer som lever med hiv/aids en avsevärt förhöjd livskvalitet. En framgångsrik användning av *HAART* betyder också att man gör sitt yttersta för att upprätthålla en livslång behandling och erbjuder resurser för att övervaka behandlingsresultat, läkemedelsförgiftningar och interaktion. I flera länder kan bristen på personal med erfarenhet av att nå ut till vissa utsatta grupper, såsom sprutnarkomaner och invandrargrupper, komplicera administreringen av behandlingen.

Eftersom viruset har förmågan att utveckla resistens mot antiretrovirala ämnen, är det mycket viktigt att övervaka utvecklingen av resistentastammar. Otillräcklig laboratoriekapacitet kan göra att det blir svårare att få fram de uppgifter som krävs.

Åtgärd

Kommissionen kommer att stödja en utbyggnad av kapaciteten hos de som levererar tjänsterna. Man kommer att prioritera utarbetandet av skräddarsydda utbildningsprogram för personal inom hälso- och sjukvård och andra som arbetar med personer som lever med hiv/aids och befolkningsgrupper som är särskilt utsatta när det gäller hiv/aids.

Kommissionen kommer att stödja medlemsstaterna vid uppbyggnaden av kapacitet hos de icke-statliga organisationer som är aktiva inom hiv/aids så att dessa kan erbjuda behandlingsrådgivning och stöd för bättre behandlingsberedskap.

Kommissionen kommer att stödja utvecklingen av hiv/aids-övervakning på EU-nivå så att den kommer att omfatta särskilda uppgifter om vårdtjänster och behandlingsresultat.

Kommissionen kommer att verka för utvecklingen av ett verktyg som ska erbjuda medlemsstaterna en uppsättning möjliga europeiska modeller för heltäckande hiv/aids-tjänster. Verktöget kommer att erbjudas parterna i den europeiska grannskapspolitiken^{xxii}.

Kommissionen kommer att stödja de berörda medlemsstaternas ansträngningar att erbjuda antiretroviral behandling till ett överkomligt pris. Kommissionen kommer vidare att studera en framtida möjlig användning om det skulle uppstå ett akut hot mot folkhälsan, som till exempel en allvarlig hiv/aids-epidemi.

6. HIV/AIDS-FORSKNING

Målet är att

- *öka åtagandena inom forskning och utveckling rörande vaccin och mikrobiocider,*
- *investera i utvecklingen av lättadministrerade terapeutiska och diagnostiska åtgärder till överkomligt pris så att tillgången till behandling kan förbättras,*
- *stödja forskning som gäller behoven på folkhälsoområdet,*

- stödja den privata sektorns engagemang och deltagande (särskilt små och medelstora företag), och
- stödja forskning och utvärdering som gäller förebyggande beteendemönster.

*****

Inom det sjätte ramprogrammet för forskning och utveckling (FP6, 2002-2006), har forskning inom hiv/aids blivit ett mycket viktigt prioriterat område för Europeiska kommissionen. Ungefär 50 miljoner euro per år anslås till sådan forskning och anslagen används till finansiering både av förebyggande och terapeutiska åtgärder. Bland de projekt som får stöd finns stora konsortier, vars syfte är att integrera och sammanföra i nätverk forskare som arbetar med nya produkter för att förebygga och behandla hiv/aids, och mycket innovativa metoder och mer riktad forskning som syftar till utvecklingen av nya koncept i kampen mot viruset.

I det sjätte ramprogrammet läggs tonvikten på de nya medlemsstaterna och de östeuropeiska grannländerna, som uppmuntras att delta både i EU-finansierade förslag och i utvärderingsprocessen. De engageras till exempel i samordningen av kohortstudier^{xxiii} av behandling och uppföljning av hiv-infekterade vuxna, barn och gravida kvinnor, hiv-resistens och överföring av smitta från mor till barn. Ett annat exempel är expertnätverk (*NOE = Network of excellence*-nytt instrument i det sjätte ramprogrammet) kring terapeutiska kliniska försök, i vilka man särskilt välkomnar de nya medlemsstaterna och de östeuropeiska grannländerna. Nätverket förväntas vara verksamt under perioden 2006-2010 och kommer att utforma, standardisera och samordna kliniska försök inom hiv/aids på EU-nivå. Nätverkets mål ska vara att definiera optimala strategier för hanteringen av hiv-infektioner och utarbeta riktlinjer för effektivare metoder både i Västeuropa och i Östeuropa.

Åtgärd

Kommissionen har lagt fram förslag till det sjunde ramprogrammet (FP7), som kommer att bli föremål för förhandlingar med EU:s medlemsstater. Hiv/aids-forskning kommer att prioriteras också i det sjunde ramprogrammet. Kommissionen har föreslagit en ökning av anslagen och kommer att fortsätta att betona hur viktigt programmet är. Forskningen på hälsoområdet kommer att inriktas på tre huvudområden: Bioteknik för människors hälsa, överbyggande forskning och tillhandahållande av vård för de europeiska medborgarna.

7. ANGRÄNSANDE LÄNDER

Med "angränsande länder" menas i detta dokument Ryska federationen och partnererna i den europeiska grannskapspolitiken (ENP). I den europeiska grannskapspolitiken ingår sexton befintliga eller potentiella partner: Algeriet, Armenien, Azerbajjan, Vitryssland, Egypten, Georgien, Israel, Jordanien, Libanon, Libyen, Moldavien, Marocko, Palestinska myndigheten, Syrien, Tunisien och Ukraina.

På andra håll är kandidatländerna involverade i verksamheten genom anslutningsprocessen med tillhörande instrument. Kommissionen kommer att

undersöka vilka praktiska möjligheter det finns att i framtiden utvidga hiv/aids-verksamheten till västra Balkan och Centralasien.

De allmänna principerna för hur hiv/aids ska hanteras i de angränsande länderna är desamma som i kommissionens arbetsdokument. Kommissionen kommer att stödja utvecklingen av ett starkt och ansvarsfullt ledarskap i kampen mot hiv/aids-epidemin. Kommissionen kommer att maximalt utnyttja befintliga instrument och framtida forskning och utveckling, särskilt klinisk forskning, för att bättre kunna tillgodose partnerländernas behov, samtidigt som man följer förfarandena för yttre bistånd och de befogenheter som fastställts i respektive landstrategidokument och vägledande program. Detta kommer att göra det möjligt för kommissionens operativa avdelningar att ingripa för att

- verka för beprövade, evidensbaserade metoder som är förankrade i den nationella strategin, arbetsprogrammet och utgiftsramarna och som fastställts tillsammans med de nationella myndigheterna och andra berörda parter,
- samarbeta med andra partner enligt ett sådant tillvägagångssätt för att visa upp exempel som kan tjäna som god praxis för de angränsande länderna, och
- genom ett ökat engagemang från EU optimera användningen av befintliga instrument såsom den globala fonden och partnerskapet mellan Europa och utvecklingsländerna inom området klinisk prövning (*EDCTP*).

Kommissionen planerar vidare att i allt större utsträckning engagera de angränsande länderna i EU:s hiv/aids-verksamhet för att utbyta information och bästa praxis.

Kommissionen kommer att se till att det inrättas lämpliga interna mekanismer som ska skapa enhetlighet mellan de föreslagna tillvägagångssätten och de externa åtgärderna på bilateral nivå (EU, medlemsstaterna och andra bilaterala partner) och på multilateral nivå (Världshälsoorganisationen, UNAIDS, globala fonden), samtidigt som man drar nytta av tidigare lärdomar.

7.1 Ryska federationen

År 2003 enades EU och Ryssland om att förstärka sitt samarbete genom att skapa fyra "gemensamma områden" inom ramen för avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och Ryssland. Vid toppmötet mellan EU och Ryssland i maj 2005 fastställde man innehållet i de gemensamma områden som kommer att ligga till grund för samarbetet mellan EU och Ryssland under de kommande åren. Hiv/aids nämns i samband med förebyggande strategier när det gäller narkotika och utbildning av ungdomar, som båda är av avgörande betydelse för en heltäckande hiv/aids-strategi.

Den nordliga dimensionen^{xxiv} är en insats som främjar dialog och praktiskt samarbete mellan EU, Ryssland, Norge och Island. Hälsa är en av de fem nyckelområden som fastställts och som partnerskapet för den nordliga dimensionen när det gäller folkhälsa och socialt välbefinnande^{xxv} arbetar med. Hiv/aids prioriteras när det gäller denna verksamhet, liksom inom det mellanstatliga samarbetet i Barentsregionen^{xxvi}.

Åtgärd

Det primära ansvaret för folkhälsa och socialt välbefinnande för ryska medborgare ligger hos den ryska federationen. Planeringen av den gemensamma verksamheten baseras på de prioriterade insatser som fastställs i de fyra gemensamma områdena och man kommer att utforska vilka lösningar som är de bästa vid utbyte av bästa praxis och nätverkssamarbete på de utvalda områdena.

Kommissionen kommer att fortsätta dialogen på politisk nivå för att verka för utvecklingen av ledarskap och det viktiga samarbetet mellan olika myndigheter i kampen mot hiv/aids.

Kommissionen kommer att erbjuda Ryska federationen att medverka vid anordnandet av de seminarier med experter från EU och Ryssland som kommer att behandla hiv/aids och närbesläktade frågor.

Kommissionen bjuder också in företrädare för Ryska federationen till *HIV/AIDS Think Tank* och till forumet för det civila samhället.

Kommissionen kommer att fortsätta att verka för att den nordliga dimensionen ska bli framgångsrik och stödja den nordliga dimensionen när det gäller folkhälsa och socialt välbefinnande.

7.2 Partnerna i den europeiska grannskapspolitiken (ENP)

Var och en av partnerna i den europeiska grannskapspolitiken ansvarar för att leda, utforma och genomföra nationella strategier i kampen mot hiv/aids-epidemin.

År 2004 publicerade kommissionen landsrapporter om sju partner i den europeiska grannskapspolitiken (Israel, Jordanien, Moldavien, Marocko, Palestinska myndigheten, Tunisien och Ukraina) följt av förhandlingar om handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken som ska gälla i tre till fem år och vars genomförande nu påbörjats. År 2005 publicerades ytterligare fem landsrapporter (Armenien, Azerbajjan, Egypten, Georgien och Libanon) och utarbetandet av handlingsplanen för dessa länder har nu påbörjats. Dessa handlingsplaner gäller samarbete på folkhälsoområdet, medan de för Ukraina och Moldavien också gäller insatser med anknytning till hiv/aids.

Flera allvarligt drabbade länder behöver avsevärda externa resurser till insatser och tekniskt bistånd så att ländernas hälso- och sjukvårdssystem kan förbättras, vilket är en förutsättning för adekvata insatser i kampen mot hiv/aids.

Åtgärd

Kommissionen bjuder in partnerna i den europeiska grannskapspolitiken, särskilt de som har en handlingsplan, att delta i EU:s olika insatser i kampen mot hiv/aids såsom *Think Tank* och forumet för det civila samhället.

8. HANDLINGSPLAN

Europeiska kommissionen föreslår att partnerna nu går vidare inom de politiska ramar som anges i föregående kapitel och med de särskilda åtgärderna i

handlingsplanen (bilaga 2), som senare kommer att återfinnas på Internet och uppdateras av kommissionen i samråd med *HIV/AIDS Think Tank*, forumet för det civila samhället och andra berörda aktörer.

Kommissionen kommer att på sin webbplats för folkhälsa lägga in en översikt över möjliga finansieringsinstrument för genomförandet av strategin.

Kommissionen och dess partner (såsom *Think Tank*, forumet för det civila samhället och Världshälsoorganisationen) kommer att utarbeta en uppsättning nyckelindikatorer för övervakning av arbetet. Syftet är att övervaka inte bara resultaten utan också tillämpningen av dem. Detta arbete kommer att grundas på tillgängliga instrument och metoder^{xxvii} och bör också bidra till övervakningen av FN:s generalförsamlings särskilda möte om hiv/aids, liksom Dublin- och Vilniusdeklarationerna.

Annex : Action Plan (as 29/11//2005)

Area for action	Action	Indicative timetable	Outcome	Main players
1. Leadership and advocacy				
Human rights	Establish a working group to conceptualise problems and define where action at EU level is needed	Second half of 2006	Proposal for a list of priorities for action	Civil society HIV/AIDS Think Tank Commission Neighbouring countries
	Organise a Conference on HIV/AIDS and human rights	Spring 2007		Council Presidency Commission Member States Neighbouring countries Partners
2. Involvement of civil society				
Participation in policy development and implementation	HIV/AIDS Civil Society Forum	Twice a year		Commission HIV/AIDS civil society representatives
Participation in prevention and treatment	Develop and implement a training programme for NGOs with a view to their involvement in ARV treatment and in prevention programmes	Ready by mid-2007	Training programme on treatment preparedness Training programme on prevention with specific focus on harm reduction measures for IDUs	Commission Member States Non-governmental organisations
	Implement the training programme	From 2008 on	Number of NGO representatives trained annually	Commission Member States NGOs

3. Surveillance				
Area for action	Action	Indicative timetable	Outcome	Main players
Coverage of data	Complete the geographic coverage of HIV case reporting within the EU and the WHO European region	2006	Complete surveillance data	ECDC/EuroHIV Member States WHO Euro
	Complete the geographic coverage of HIV <u>single</u> case reporting within the EU and the WHO European region	2008		ECDC/EuroHIV Member States WHO Euro
HIV-related information	Reassess the objectives of HIV/AIDS surveillance in order to gain information on severe HIV-related morbidity, access to diagnosis and treatment	2006		ECDC/EuroHIV Member States
System development	Develop an integrated database for HIV and AIDS surveillance	2007-2008	Integrated database	ECDC/EuroHIV
Developing behavioural data collection	Start with establishing an inventory of behavioural surveys/surveillance already existing in each country	2006	Inventory of available methods	ECDC/EuroHIV Member States UNAIDS EMCDDA
	Establish a list of important prevention indicators to be collected on an annual basis (e.g. % of IDUs sharing equipment in the past x months, % of MSM having unprotected anal intercourse at last sex)	2007-2009	Data on behavioural risk factors	ECDC/EuroHIV Member States UNAIDS EMCDDA
Sentinel surveillance for early warning	Facilitate the setting-up of sentinel surveillance in high-risk groups in countries with a low-level epidemic	2006	Number of countries with sentinel surveillance	ECDC/EuroHIV Countries concerned

HIV incidence	Estimate HIV incidence in Europe	2007	True incidence in Europe	ECDC/EuroHIV WHO Euro
3. Surveillance (cont'd)				
Area for action	Action	Indicative timetable	Outcome	Main players
HIV prevalence	Provide HIV prevalence estimates for Europe	2006	HIV prevalence estimates for individual countries	ECDC/EuroHIV WHO Euro, UNAIDS
Data protection	Work with the Member States to identify possible practical problems with the protection of personal data and with the free movement of such data in the context of HIV/AIDS surveillance	2006-2007		Commission ECDC/EuroHIV Member States
Development of resistance	Facilitate Europe-wide surveillance on HIV drug resistance	2007-2008	Number of countries implementing national HIV drug resistance surveillance	ECDC/EuroHIV Commission Member States

4. Prevention of new HIV infections

Area for action	Action	Indicative timetable	Outcome/indicator	Main players
Sexual transmission	1) Develop innovative strategy to promote safe sex and address the increase in risk-taking behaviour among youth 2) Implement the strategy	2006– 2009–	1) Innovative safe sex strategy developed 2) Number of countries implementing the strategy	Commission Member States Civil society organisations International organisations
Mother-to-child transmission	Report on the state of play in Europe	2006	Report followed by an action plan	Commission ECDC/EuroHIV
Harm reduction	Monitor implementation of the Council Recommendation of	2007	Report	Commission

	18 June 2003			Member States
Blood	Monitor the data compiled by Member States under the Commission Directive on traceability and adverse events and reactions (adoption expected in September 2005) related to transmission of HIV (and other diseases) by blood and blood components	Annual reporting to Commission to begin by end of 2007	Report	Member States Commission
Youth	Include youth as a priority target group for the development of public health intervention	2006-		Commission Member States Civil society organisations International organisations
Prisoners	Develop HIV prevention strategies for prisons Identify best practices for HIV prevention in prisons in Europe	2006-	HIV prevention strategies developed for prisons	Commission Member States Civil society organisations International organisations
Population-wide information	EBU "European health information platform"	2006	Material for media Information website with updates, ready for use by TV and radio	EBU and its partners Commission Member States
Awareness-raising among general public	1) Bring visibility to HIV/AIDS in Europe 2) Link Europe into the World AIDS Campaign 3) Promote prevention and Voluntary Counselling and Testing	2006-2009 May June/July December	One to three EU-led events on HIV/AIDS every year	Commission Member States ECDC/EuroHIV WAC Other partners
Education	1) Organise a consensus meeting on best practice	2006	1) Consensus report	Commission

	on HIV/AIDS peer education 2) Develop a training module for HIV/AIDS peer education 3) Implement the training module	2006-2007 2007-2009	2) Training module 3) Number of national HIV/AIDS focal points and peer education officials trained	Member States WHO, UNAIDS, other partners

5.Treatment, care and support				
Area for action	Action	Indicative timetable	Outcome	Main players
Access of vulnerable groups to services	1) Prepare a European inventory on best practices/know-how on drug treatments 2) Prepare guidelines/best practices on access to treatment for vulnerable populations		1) Inventory of best practices 2) Guidelines on access to treatment	Commission Member States
	Support capacity-building among service providers to improve access for vulnerable groups Continue the development of European curricula/training modules	2006-	Training programme for service providers	Commission Member States
Treatment preparedness	Develop patient-friendly information on treatment		Number of information packages developed	Commission Member States NGOs
	Develop a training module on treatment preparedness	2006-	Training module on adherence	Commission Member States NGOs

Service standards	Provide a toolkit for Member States for developing comprehensive HIV/AIDS services	2006-	Toolkit for service standards	
Affordable ARV	Continue exploring possible solutions		Feasible solution to reduce the cost of ARV	Commission Pharmaceutical industry Member States concerned
Laboratory capacity Training of personnel	Integrate in curricula of university and continuing medical education			Commission, ECDC, Universities, Medical associations, ESCMID, WHO Euro
Networking of laboratories for susceptibility testing	Establish a Europe-wide network of national [reference] laboratories for HIV susceptibility testing		Network of specialist laboratories established	ECDC Member States
Upgrading national laboratories	Assess the needs [training, equipment, etc.] in HIV laboratories at national level		Number of national inventories ready	Member States ECDC

6. Research				
Area for action	Action	Indicative timetable	Outcomes	Main players
Advance treatment	Establish a European network of clinical trials on new therapeutic approaches to HIV/AIDS	2006-2010	New strategies for the management of HIV infection	Member States Commission
Facilitate vaccine/microbicide research	Establish a European network for vaccine/microbicide research	2006-2010	Standardisation of HIV research tools; new vaccine/microbicide candidates; closer European collaboration with global research initiatives and	Commission Member States Research centres Industry, SMEs

			partnerships	
Cohort studies	Set up a network of European cohort studies on HIV/AIDS	2006-2009	New treatment options to overcome resistance to HIV drugs; PMTCT ¹	Commission Clinical research centres

---

¹ Prevention of mother-to-child transmission.

7. Neighbouring countries				
Area for action	Action	Indicative timetable	Outcomes	Main players
Russian Federation				
	EC participation in the work of the Country Coordinating Mechanism	2006-		EC Delegation Russian Federation CCM
Expert meetings on HIV/AIDS-related issues	1) Organise an expert meeting on HIV/AIDS 2) Finnish Presidency meeting	1) 2006 2) September 2006		1) Commission Russian Federation Partners 2) Council Presidency
European Neighbourhood Policy partners				
	EC participation in the work of the Country Coordinating Mechanism	2006-		EC Delegation CCM ENP Partners
Invite ENP partners to EU activities	1) Invite ENP partners to Think Tank meetings on specific topics 2) Invite ENP partners to HIV/AIDS-related meetings/conferences	2006-	Exchange of information and best practises	Commission Member States NGOs Partners
Surveillance	Ensure that networks increasingly cover Southern Mediterranean countries	2009	Surveillance data available	ECDC EpiSouth
Explore the scope for specific HIV/AIDS meetings targeted at ENP partners	Hold exploratory meeting with ENP Partners [in particular those with an ENP Action Plan] Hold a series of follow-up meetings on specific topics,	2007 2008-	Exchange of information and best practises	Commission Member States Partners

	countries or regions			

ⁱ Commission communication “A Coherent European Policy Framework for External Action to Confront HIV/AIDS, Malaria and Tuberculosis” (COM(2004)726). Commission communication (COM(2005) 179) “A European Programme for Action (PfA) to Confront HIV/AIDS, Malaria and Tuberculosis through External Action (2007-2011)”.

ⁱⁱ http://www.unaids.org/en/events/un+special+session+on+hiv_aids.asp.

ⁱⁱⁱ http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/aids/keydocs_aids_en.htm.

^{iv} European Neighbourhood Policy, EU/Russia Partnership and Cooperation Agreement (PCA).

^v In this document the specific vulnerable groups are defined for each of the priority areas, but it should be noted that they may differ, depending on the state of the HIV/AIDS epidemic and economic and cultural setting in the particular area of concern.

^{vi} The institutional forms of civil society are distinct from those of the state, family and market and civil society commonly embraces a diversity of spaces, stakeholders and institutional forms, of varying degrees of formality, autonomy and power. Civil societies are often populated by organisations such as registered charities, development non-governmental organisations, community groups, women's organisations, faith-based organisations, professional associations, trade unions, self-help groups, social movements, business associations, coalitions and advocacy groups. <http://www.lse.ac.uk/>.

^{vii} These are private, non-profit organisations based in and working in local communities. Normally they are created in response to some particular need or situation (high unemployment rate - employment promotion) in the community and work is done by local people.

^{viii} www.weforum.org/globalhealth/globalsurvey.

^{ix} <http://www.unice.org/Content/Default.asp?>.

^x <http://www.eurohiv.org>

OJ L 271, 09/10/2002, p.1 - 12.

^{xii} OJ L 142, 30/04/2004, P. 1 - 11. <http://www.ecdc.eu.int>.

^{xiii} European Centre for Disease Prevention and Control, <http://www.ecdc.eu.int/> and Research FP5 supported SPREAD –programme, <http://www.umcutrecht.nl/afdeling/index.asp?dep=9>

^{xiv} Surveillance based on selected population samples chosen to represent the relevant experience of particular groups (Last, JM edit A Dictionary of Epidemiology, 4th edition, 2001), such as testing of blood for the purpose of monitoring the prevalence and trends in HIV infection among commercial sex workers in a city during six months.

^{xv} Stover, J., Walker, N., Garnett, G. P., et al. Can we reverse the HIV/AIDS pandemic with an expanded response? Lancet 2002; 360(9326):73-77.

^{xvi} Aceijas, C., Hickman, M., Stimson, G., Rhodes, T. Global overview of HIV among injecting drug users, AIDS 2004;18: 2295-2302.

^{xvii} Global Illicit Drug Trends 2002, UNODC, 2003, Vienna.

^{xviii} Intensifying HIV prevention. UNAIDS policy position paper. UNAIDS/PCB 05.329, June 2005.

^{xix} <http://www.aids.lt/iac/>

^{xx} OJ C 169, 8.7.2005, p. 1. http://europa.eu.int/comm/health/ph_determinants/life_style/drug_en.htm.

^{xxi} OJ L 165, 3.7.2003, p 31.

^{xxii} See Chapter 7.

^{xxiii} [Research](#) methods that involve observations of the same items [large numbers of people] over a long period of time with comparison of incidence rates in groups that differ in exposure levels.

^{xxiv} http://europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim/index.htm.

^{xxv} <http://www.ndphs.org/index.php?cat=29143>.

^{xxvi} <http://www.beac.st/>.

---

^{xxvii} UNAIDS (2005). Monitoring the Declaration of Commitment on HIV/AIDS: guidelines on construction of core indicators, Geneva: UNAIDS.

WHO/UNAIDS (2005). National AIDS programmes: A guide to monitoring and evaluating antiretroviral programmes. Geneva: WHO.

WHO/UNAIDS (2004). National AIDS programmes: A guide to monitoring and evaluating national HIV/AIDS care and support. Geneva: WHO.

WHO/UNAIDS (2004). Guide to monitoring and evaluating national HIV/AIDS prevention programmes for young people. Geneva: WHO.

Family Health International (2000). Behavioural Surveillance Surveys: Guidelines for repeated Behavioural Surveys in populations at Risk of HIV. Arlington, USA: Family Health International.